

Ганна Хміль

**Розвиток творчої особистості дитини
засобами гармонізації логічного та
образного мислення**

Посібник для вчителів початкових класів

Львів 2019

Хміль Г.Б.

Розвиток творчої особистості дитини засобами гармонізації логічного і образного мислення.:Методичний посібник. – Львів., 2019. - 30с.

Рецензенти: Романа Михайлишин, методист, голова цільової комісії викладачів педагогіки та психології, голова методичної ради Педагогічного коледжу Львівського національного університету імені Івана Франка;
Світлана Кушнір, директор СЗШ № 75 ім.Лесі Українки м.Львова;
Віра Мохнацька, директор СЗШ №99 м. Львова;
Галина Воробець, методист з початкового навчання НМЦО м. Львова;
Надія Черних, заступник директора з навчально-виховної роботи НВК школи-садка «Один, два, три»;
Наталія Казаніна, заступник директора з навчально-виховної роботи НВКшколи-садка «Арніка»;
Віра Головач, заступник директора з навчально-виховної роботи СЗШ № 74 м. Львова

Схвалено до друку на засіданні методичної ради Педагогічного коледжу Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 2 від 25.10.2019 р.)

У посібнику розглядаються методи, прийоми розвитку творчої особистості дитини засобами гармонізації логічного і образного мислення.Подані матеріали допоможуть творчому вчителю в опануванні та поступовому втіленні ідей природовідповідного навчання у шкільне життя молодшого школяра. Розробки були представлені на районному семінарі у СЗШ № 75, апробовувались творчими групами педагогів СЗШ № 74, 99, НВК школи-садка «Один, два, три», НВК школи-садка «Арніка» і відповідають сучасним вимогам щодо формування творчої особистості дитини.

Вступ

Коли досягається рівень майстерності? Кожен із нас шукає чи має свою відповідь на це запитання. Кожен із нас має індивідуальну професійну траєкторію, і лише від нас, від нашого внутрішнього бажання залежить, якою ця освітня траєкторія буде, куди спрямовуватиметься наш рух. Професійна траєкторія зростання можлива за умови застосування у практиці нового, впровадження інноваційних технологій.

Однією із педагогічних новинок є біоадекватна (природовідповідна, ноосферна) технологія, яка орієнтована на формування вміння мислити образами, тобто природним способом. Мозок людини являє собою «співдружність» функціонально-асиметричних півкуль – лівої і правої, кожна з яких – не дзеркальне відображення іншої, а необхідне доповнення. Розвиток тільки однієї півкулі головного мозку, коли іншій півкулі не додається належного природного навантаження, може призвести до порушень психічних функцій. Для того, щоб творчо осмислити будь-яку проблему, необхідні обидві півкулі: ліва півкуля, логічна, виділяє в кожній проблемі найважливіші, ключові моменти, а права півкуля, творча, охоплює її в цілому. Цілісне мислення – це сукупна робота двох півкуль головного мозку при опорі на всі канали сприйняття інформації.

Учитель повинен мати гнучкий стиль викладання. Впливаючи на різні сенсорні системи дитини, викликаючи певні емоції та хвилювання, створюючи зону комфортного мислення можна досягти взаєморозуміння та особистісного контакту з кожним учнем. Учитель зобов'язаний тренувати обидві півкулі головного мозку, оскільки дітям потрібні, як логіка й уміння синтезувати, так і творчі здібності та образне мислення. Для цього не треба кардинально змінювати види робіт. Варто навчитися правильно й доцільно їх використовувати. Врахування особливостей діяльності головного мозку дитини допоможуть краще організувати процес навчання та виховання дитини, активізуючи її природні можливості. Це дасть змогу включити в дію її творчі здібності і згармонізує дитячу діяльність у межах її природних можливостей.

Творчому педагогові необхідно володіти інформацією про кольоротерапію, ароматерапію, музикотерапію і використовувати ці знання в навчально-виховному процесі. Народний досвід і

дослідження вчених довели, що запахи, звуки, кольори, тактильні відчуття спроможні управляти настроєм і працездатністю. Свідоме використання вчителем елементарних знань з психології, музики, кольорів, сприяють включенню образного мислення, творчості, стану благополуччя, миру, розслабленої зосередженості.

Сучасна педагогічна наука нагромадила багатий арсенал педагогічних інновацій, які необхідно впроваджувати для розвитку творчих здібностей молодших школярів. Потрібно вибирати найбільш ефективні прийоми і методи, які зможуть розкрити внутрішній потенціал учня. Учитель має зробити все від нього залежне, щоб створити дитині умови для повноцінного пізнання світу і себе у ньому. Творчість вчителя породжує творчість учня.

Методи, прийоми розвитку творчої особистості дитини засобами гармонізації логічного і образного мислення.

Дидактична гра «Кольорові привітання» (До твору Сашка Дерманського «Володар Макуци або пригоди вужа Ониська»).
Літературне читання. 2 клас.

Вчитель: На парті розташовані картки фіолетового та салатового кольорів. Оберіть той колір, яким сьогодні ви хотіли би «привітатися» з незнайомцями. Як ви думаєте, який настрій несуть ці кольори? (Фіолетовий – колір духовності, салатовий – колір гармонії). Чи відображають вони ваш внутрішній стан? А якого кольору були прибульці? (фіолетового та салатового). З якою метою вони прилетіли?

Вправа «Світлофор».

З`ясування емоційної готовності учнів до уроку.

Учні піднімають картки:

- готовий до уроку (зелений колір);
- готовий частково (жовтий колір);
- не готовий зовсім (червоний колір).

Вправа «Плескай – тупоти» (До чеської народної казки «Собаки, коти та миші»). **Літературне читання. 2 клас.**

Учитель готує цикл запитань до уроку, які вимагають однозначної відповіді «так» чи «ні». Учням пропонується гра: якщо відповідь «так» - необхідно плескати, якщо «ні» - тупотіти.

1. Собаки отримали грамоту за вірну службу від людини? (так)
2. Собакам позаздрили миші? (ні)
3. Коти грамоту вкрали? (так)
4. Миші грамоту віддали собакам? (ні)
5. Миші грамоту з'їли? (так)
6. Коти повернули собакам грамоту? (ні)
7. Чи виникла велика війна між цими тваринами? (так).

Гра «Чарівний мішечок» (До розділу «Наче вулик наша школа»).

Літературне читання. 2 клас.

Учитель: За ніч у нашому класі побували герої різних творів і залишили свої речі. Перевіримо чутливість ваших пальців. Закрийте очі, візьміть у руку будь-який предмет із чарівного мішечка, уважно усвідомте на дотик найдрібніші фрагменти його рельєфу. Складіть «портрет» цього предмета. Назвіть цю річ, відкрийте очі і перевірте, чи правильно ви її визначили. З якого твору цей предмет?

Крейда, ручка – «Кордон», Л.Вахніна;

маленька лялечка – «Як Наталочка в Лисиці хитринку купила», В.Сухомлинський;

книжечка – «Бачити – не бачить», Л.Глібов;

яблуко, груша – «Ромасеве яблуко і Петрусева груша», Н.Кулик;

дзвоник – «Школа», Д.Павличко.

Вікторина «Впізнай твір за стравою» (До розділу «Казка вчить як на світі жить»). **Літературне читання. 2 клас.**

- Риба («Лисичка», російська народна казка);
- Хліб («Легкий хліб», білоруська народна казка);
- Молоко («Виноградар і змія», болгарська народна казка);
- Овочі («Лисиця та їжак», українська народна казка);
- Каша («Цап і баран», українська народна казка);
- Пиріжки («Півник і двоє мишенят», українська народна казка).

Вправа «Запах свята» (До твору В.Малишко «Веселий Новий Рік» або до твору С.Носаня «Ялинка»). **Літературне читання. 2 клас.**

Вчитель: Закрийте очі. (Звучить новорічна мелодія. Розпорошити по класу ефірну олію ялини. Психоемоційний вплив даного аромату: дає ефект бадьорості, насичення киснем, активізує розумову діяльність). Розслабтеся. Уявіть себе у зимовому лісі. Ви відчуваєте аромат. Він вам знайомий. Відкрийте очі і розкажіть, що ви уявили, відчувши запах? Яке свято вам пригадалося? Чому? Який настрій у вас виник? Які емоції викликав запах?

Вправа «Асоціативне гроно» (До твору А.М`ястківського «Казка про яблуню»). **Літературне читання. 2 клас.**

Розпорошити запах яблука (цей запах тонізує, освіжає організм і відновлює сили).

Підібрати асоціативний ряд ароматів до слова «аромат яблука»: медовий, солодкий, п`яний, ...

Вправа «Асоціативне гроно» (До твору М. Конончука «Гірке морозиво»).

Літературне читання. 2 клас.

Загадка про морозиво: *Мені мама з магазину принесла в обгортці зиму. Я її за мить зігрів. Як? А дуже просто – з`їв.*

Підібрати асоціативний ряд слів до слова **«морозиво»**: солодке, смачне, фруктове, ягідне, ...

Чи може бути морозиво гірким? А коли, на вашу думку, морозиво може бути гірким?

Вправа «Асоціативне гроно» (До теми «Жменька загадок із твого класу»). **Літературне читання. 2 клас.**

Вчитель: У моїй жменьці щось є. Відгадайте загадку (про квасолю). Так, у мене кілька квасолин. Попробуйте їх на дотик. Які вони? Скільки їх? Жменька – це скільки?

Що означає «жменька загадок»? Чи можуть загадки мати смак? Смак загадок – це смак перемоги, коли їх розгадали. (Робота над загадками).

То який смак «жменьки загадок із твого класу»? (фантастичний, чарівний, незвичайний,...)

Гра «Як звучить природа?» (До твору Т.Коломієць «Задзвонив синенький дзвоник»). Літературне читання. 2 клас.

Звучить запис звуків лісу.

Вчитель: Які звуки природи вам подобаються? Які звуки природи вас заспокоюють? Чи вмієте ви слухати пташок? Чи знаєте ви, про що розмовляє зелене листя, шепоче вітер? Чи чули ви, як дзвонить синенький дзвоник?

(Опрацювання твору, по закінченні – завдання)

На пелюстках дзвоника напишіть побажання один одному.

Гра «Спіймати колірне відчуття» (До твору Г.Могильницької «Бабусина радість»). Літературне читання. 2 клас.

Якого кольору радість?

Який смак радості?

Яка радість на вигляд?

Що може викликати радість? Що у вас викликає радість?

Гра «Коло рук»(До уроку «У серці моїм – Батьківщина»).

Вчитель: Станемо усі в коло і візьмемося за руки. Уявіть у своєму серці вогник добра, ніжності, любові. Він збільшується, його сила переходить у вашу долоньку, а далі передається в долоньку того, хто стоїть поруч. Потічки ніжності і любові збільшуються й збільшуються. Отож, завжди даруватимемо один одному тільки добро, любов, мир і злагоду.

Вправа «Колірна назва твору» (До твору В.Нестайка«Руденький») Літературне читання. 2 клас.

Вчитель: Укладіть асоціативне гроно до слова «руденький», додавши слова-назви предметів: козушок, грибок, лис, листок, хлопчик тощо).

руденький

Вправа «Колірне відчуття» (До твору Н.Мовчан-Карпусь «Будить березень весну»). **Літературне читання. 2 клас.**

Учитель читає вірш під музичний супровід. Учням пропонується передати в кольорі на малюнку свої відчуття, враження. Робота проходить в групах (березень, квітень, травень). На дошці прикріплюються результати роботи груп, які супроводжуються коментарем учня.

Вправа «Конструктивна деталь» (До твору Ліни Костенко «Бузиновий цар»). **Літературне читання. 2 клас.**

На початку вивчення твору розглядається обкладинка – ілюстрація до тексту.

- Чому саме такий малюнок на обкладинці книги? Як, на вашу думку, відображають головну думку твору обрані художником кольори для обкладинки? Які кольори підібрали б ви? Яким ви уявляєте бузинового царя? Намалуйте.

Вправа «Найцінніший скарб» (Тема «Права дитини»). **Основи здоров'я. 2 клас.**

Звучить тиха музика. На столі стоїть красива скринька.

Вчитель: У моїй скриньці – найцінніший скарб планети Земля. Хто з вас хоче побачити його, може зазирнути, але поки що не розповідати іншим, що ви там побачили. (Учні по черзі заглядають у скриньку).

То кого ви побачили у чарівній скриньці? (Кожен побачив себе, бо там – дзеркало). Так, у чарівному дзеркалі ви побачили кожен себе, людину -найцінніший скарб на планеті. Кожен з вас – неповторна особистість.

Дидактична гра «Кольорові слова»

- (До твору Г.Чубач «Я беру своє відерце»). **Літературне читання. 2 клас.**

Які слова у вірші були «червоні»? «зелені»? «жовті», «сині»? Придумайте свої «червоні», «зелені», «жовті», «сині» слова і розмістіть їх на кольорових картках.

- (До твору Д.Онковича «Город, мов килим»). Літературне читання. 2 клас.

Які слова у вірші були «золоті»? «зелені»? «червоні»? «квітчасті»?

Тактильна гра «Відчуй героя» (До української народної казки «Лисиця та їжак»). Літературне читання. 2 клас.

Учні виходять до дошки парами. Один з них встає обличчям до дошки, спиною до класу. Інший протилежним кінцем олівця «малює» героя на його спині. Завдання: «відчувати спиною» літературного героя і назвати його.

Музичний фон.

- *Опрацювання твору С.Жупанина «У лісовій музичній школі».* Літературне читання. 2 клас.

Вчитель: Прослухайте фонозапис стукотіння дятла.

Як звучить стукіт дятла? Чи нагадує він музику? Чи може дятел бути вчителем у лісовій музичній школі? Чого він може навчити своїх учнів? А хто може навчити вокалу? (Прослуховування співу солов'я). Які емоції у вас викликав спів солов'я? Недаремно його називають неперевершеним співаком.

- Опрацювання оповідання О.Копиленка «Найвеселіший місяць».

Літературне читання. 2 клас.

Вчитель: Прослухайте запис співу пташок навесні. Голоси яких пташок ви розрізнили? Як ви думаєте, про що вони співають? Який настрій у вас створився? Кого із птахів ви хотіли б почути? Чому?

Вправа «Картки – сигнали» (Тема «Правила дорожнього руху»).

Основи здоров'я. 1 клас.

Для кожного учня готується набір карток-сигналів: **зелена картка** покаже згоду з тим, що почули; **червона** – незгоду, **жовта** – бажання висловитися самому.

Вправа «Звуковий пейзаж» (До твору Т.Шевченка «Вранці»).

Літературне читання. 2 клас.

Під час читання поезії відбувається спостереження за звуками в природі:

-защєбетав жайворонок;

- закувала зозуленька;

-защєбетав соловейко;

-плугатар співає.

Вправи для валеохвилинок

Валеохвилинка «Веселковий тонік» (До твору В.Сухомлинського «Синій світ»). **Літературне читання. 2 клас.**

Вчитель: Влаштуйтесь зручно, зробіть глибокий вдих і видих. Уявіть собі безмежне небо з веселкою від краю і до краю. Сконцентруйтеся на синій дузі. Уявіть, як вона починає вібрувати, віддаляється від веселки і наближається до вас у вигляді синьої хмаринки. Коли ця хмаринка досягає вас, вона розсипається на тисячі синіх кристалів, які торкаються вашої шкіри і перетворюються на краплі води. Вода просочується крізь шкіру всередину і наповнює ваше тіло синім кольором.

Розплющіть очі. Чи сподобався вам синій світ навколо вас? Герой оповідання В.Сухомлинського теж спостерігав все у синьому світі.

Валеохвилинка «Веселка»

Вчитель: Уявіть над собою веселку. Чудову, різнокольорову веселку. Уявіть, як ви з барвистих стрічок веселки плетете чарівні візерунки. Можете ліпити будь-що із цих райдужних струменів, адже вони стають у вашій уяві пружними і податливими... Відчуйте тепло в руках.... Прислухайтеся до свого серця...

Відчуйте, як його наповнює щастя, незвичайний душевний підйом. Подивіться, над вами уже не одна веселка, їх - тисячі! Насичуйтеся яскравими кольорами цих веселок.

Гра «Уявний дощ» (До твору А.Григорука «Як «видоїти» хмару?»).

Літературне читання. 2 клас.

Вчитель: Уявимо як рясно летять краплинки з хмари додолю. Простягнемо до них ручки, умиємо личко, побризкаємо один на одного водичкою. Який рясний дощ!

Дихальна гімнастика «Аромат квітів» (До твору Ю.Смолича «Квіти – землі окраса»). **Літературне читання. 2 клас.**

Вчитель: Закрийте очі. Подумки вийдемо на лісову галявину. Скільки тут багато квітів! Тут і ряст, і козелець, і фіалочки. Давайте понюхаємо їх аромат. Через ніс робимо спокійний вдих, затримуємо дихання і повільно видихаємо. Аромат якої квітки вам знайомий?

Вправа на розслаблення.

Вчитель: Давно не було дощу. Рослини на полях і городах зів`яли: спочатку опустили голівки, потім листочки, а потім зігнулася до землі кожна стеблинка.

(Учні показують, як зів`яли рослини: на рахунок «раз» - опускають голови, «два» - «кидають» руки уздовж тулуба, «три» - присідають навпочіпки).

Раптом пішов дощ, і овочі почали оживати. (Учні повторюють рухи у зворотному порядку). Подув вітерець. (Учні піднімають руки над

головою). Зашуміли - захитались рослини.(Погойдують руками).
Затих вітер. (Учні опускають руки вниз).

Вправа «Морозиво».

Вчитель: Я знаю, що всі ви любите морозиво. А тепер уявіть, що ви побували в гостях у Снігової королеви. Замерзли і самі стали схожі на морозиво. Тіло, руки, ноги, голова скуті холодом. Брр...

Але прийшов добрий чарівник і сказав: «Заплющіть очі! Покладіть руки на коліна. Вам зручно, вам ніщо не заважає. Зараз почнемо відтавати. Зігріваються і відтають пальчики ніг, зігріваються і відтають ступні, зігріваються і розслаблюються коліна. Тепло йде від пальчиків ніг вгору, ноги теплі, вони розслабляються. Зігріваються пальчики рук. Пальці розслабляються. Зігріваються і розслабляються долоні. Зігріваються і розслабляються кисті рук. Тепло від кистей іде до ліктів. Від ліктів до плечей. Руки теплі, розслабилися. Нам тепло. Тепло йде по всьому тілу, від живота піднімається до грудей, шиї, голови. Обличчю жарко, обличчя розслабилося, рот відкрився, голова повисла».

Розтануло морозиво, розтеклося солодкою калюшкою по підлозі.

Вправа «Настрій»

Вчитель: Почніть ходити кімнатою, відчуваючи власне тіло. Подумайте про настрій, в якому ви починали вправу. За допомогою ходи продемонструйте різний настрій. Кожний рух виконуйте 15 секунд. Рухайтесь як:

- дуже втомлена людина;
- щаслива людина, яка отримала чудову звістку;
- людина, яка постійно чогось боїться;
- геній, який отримав Нобелівську премію;
- людина, у якої нечиста совість;
- канатоходець, який рухається по дроту.

Повертаючись на своє місце, покажіть власний настрій.

Вправа «Зірочка» (До твору Т.Шевченка «Зоре моя вечірняя»). **Літературне читання. 2 клас.**

(Виконується під супровід повільної музики, розпорошеного аромату троянди або жасмину, що дозволяє досягти гармонії злиття з навколишнім світом)

Вчитель: А тепер трохи відпочинемо. Уявіть, що ми знаходимось за містом. Літо. Глибока ніч. Навколо тихо-тихо. Ми виходимо босоніж у сад. Ногам холодно й мокро, тому що трава покрита росою. Над головою чорне безкрайне небо, всіяне мільйонами зірок. І раптом під нашими ногами ми помічаємо маленьку зірочку! Вона впала з неба і загубилася в густій траві. Візьміть її в руки. Чи відчуваєте ви, яка вона холодна? Як же їй страшно і самотньо далеко від дому, від рідних. Ще трохи, і зірочка згасне, перетвориться на крапельку роси, а вранішнє сонце висушить її... Подихайте в свої долоньки. Поділіться із зірочкою своїм теплом... Бачите, вона стала світити яскравіше... А тепер уявіть найщасливіший день у своєму житті. Можливо, це ваш день народження. Можливо, день, коли ви принесли додому гарну оцінку. А може, просто звичайний день, коли ви прокинулися вранці, поглянули на радісне сонечко і подумали: «Як добре жити на світі!» Поділіться із зірочкою своїм щастям. А тепер розкрийте долоні. Погляньте, який яскравий вогник горить перед вами! Тепер уже зірочка не згасне! Це ви подарували їй нове життя. Можна покласти зірочку в кишеню і принести мамі. Можна подарувати другові або подрузі. Можна відпустити... А я дарую свою зірочку всім вам! Будьте щасливі!

Вправа «Осінні листочки» (До уроку природознавства)

Вчитель: (Звучить спокійна музика). Сядьте зручно. Уявіть себе в осінньому лісі. Повіває теплий осінній вітерець, яскраво світить сонечко. Від подиху вітерця листочки зриваються з дерев. Ось червоний листочок закружляв навколо берізки, а цей великий жовтий кленовий летить і летить, відбиваючи яскраві сонячні промінці. А ось один з них плавно опустився вам на руку. Відчуйте його прохолодний дотик. Що він хоче вам розказати?

Дружно кружляють листочки – червоні, жовті, брунатні, зелені – в осінньому танку. Осяяні сонцем, вони передають вам цей осінній святковий настрій. Ви дивитесь на цей листопад, і відчуття впевненості і спокою наповнює вашу душу. Ви володар цього світу, його центр та його частина. Ви все зможете...

Вправа «Сонячні промінці» (До твору Л.Глібова «Котилася тарілочка»). **Літературне читання. 2 клас.**

Вчитель: Погляньте. Це сонечко зазирнуло до нашого класу. Воно пробігло по стелі, стінах, по ваших голівках і личках. Вщипнуло промінчиком за щічку, залоскотало вашого чубчика і покотилось розсіювати свої промінці. Теплі-теплі, світлі-світлі. Простягніть до них свої долоньки. Візьміть кожен своє сонечко. Ось воно освітило вас.

Від його тепла вам стало так затишно і тепло, хороше і радісно. Це ваше Сонечко, воно вам принесло багато-пребагато добра. І ви володар його. У вас багато добра. Від нього ви стали самі, немов сонечка, такі ж радісні і світлі. Світлі і щасливі. Подаруйте свою щасливу усмішку один одному.

Вправа «Ягідка калинки» (До твору Г. Демченко «Калинка»). **Літературне читання. 2 клас.**

Вчитель: Познайомтесь. Я – кетяг калиновий. Заплющіть свої оченята і здійсніть екскурсію в калинове містечко. У нас є все: цукерки і хмаринки, річечки, з яких можна пити сік, цілі гори червоного кольору добра. А ще уявіть, що ви зайшли до червоної хатки-ягідки.

- Ласкаво прошу, - говорить господиня. – Ось зернинка-ослінчик.

Сідайте, будь ласка, зручно вмощуйтесь і послухаємо, що там виспіває по нашому радіо вітер-пустунець. Це пісенька весела про калиновий кущик – країну Червоного кольору і живильного соку.

Послухали, а тепер посмакуйте із малюсінького кухлика краплинку калинового соку. Який він терпкий, гіркуватий, та приємний на смак!

Вся втома зникла. Ваш світ сповнений спокою. Спокою, який подарував вам кетяг із червоних ягідок калини.

Вправа «Куди пливуть хмарки»

Вчитель: Ми будемо спостерігати за хмарками, які сьогодні з'явилися в нашому класі. Погляньте на них. Вони привітні, усміхнені, радісні і щасливі. Ось ця хмарка містить мільйони краплинок-посмішок, а ця – тисячі теплих привітів, а ця, мабуть, складена із мільярдів щасливих секундочок. Це все вони дарують вам.

Втома зникає, ви відчуваєте, як наповнюєтесь свіжістю, радістю і щастям. Ви у справжньому царстві хмаринок. Високо-високо над землею. Ось ви пропливаєте над лугом, над джерельцем, ось заглядаєте у відчинене віконце лелечого дому. Ви могутні, ви сильні, ви ладні всю землю наділити всім прекрасним і світлим. Легенько опускається хмаринка і ви знову у класі.

Намалюйте хмаринки, які ви уявили.

Вправа «Дощик».

Вчитель: Усі разом промовляємо:

Дощик, дощик –

Ти вже злива!

Плаче грушка,

плаче слива.

Ти періщить заходився...

Мить... і чарівною паличкою ми дощик-зливу перетворимо у приємний дощик. Світить сонечко і падають краплинки. Вони несуть у собі різні кольори веселки.

Ось краплинка виграє червоним світлом. Для нас вона несе спокій. Спокій і тишу. Її наздоганяє жовтогаряча. Вона горить, виблискує і дарує нам багато-багато соковитих апельсинів. Ми їх їмо. Смакуємо. Аж ось на носика падає краплинка жовтенька, мов сонечко. Несе вона тепло. Далі наші долоньки ловлять зелену, голубу, синю краплинки. Вони несуть з собою свіжість, приємні пахощі квітів. І нарешті прямо до ротика потрапляє фіолетова краплинка.

Ми смакуємо дощиком. Дощиком теплим, запашним, цілющим. Дощиком, який зібрав усі кольори веселки.

Творча гра «Добре сердечко» (До твору А. Дімарова «Для чого людині серце»). **Літературне читання. 3 клас.**

Вчитель: У моїй уяві слово «добро» - це жива істота. Воно живе у серці людини і може радіти, сумувати, ображатись. Заплющіть очі й уявіть, як виглядає добро. Якого воно кольору? Яке на дотик? Де воно живе?

У кожного з вас на парті лежить паперове сердечко. Розфарбуйте серце кольором доброти і напишіть побажання другові.

Виготовлення образу.

- **Опрацювання твору Олени Пчілки «Журавель». Літературне читання. 2 клас.**

Зробимо журавлика за допомогою давнього японського мистецтва оригамі (діти повторюють за вчителем необхідні дії).

Надпишемо на його крильцях «журавель», «веселик». Коли так називають птаха? А як іще називають його?

Закрийте очі і уявіть, що ви плавно піднімаєтесь у небо. Ви змахуєте крильми і піднімаєтесь усе вище і вище. Ось ви уже летите над хатами, лелечим гніздом, річкою. Ви відчуваєте п'яний аромат свободи, натхнення. Вдихніть на повні груди запах свіжого повітря... Відкрийте оченята. Таку свободу польоту відчуває і журавлик.

- **Опрацювання твору А.Костецького «Все починається з мами». Літературне читання. 2 клас.**

Закрийте оченята і відчуйте себе у місці, де вам спокійно, зручно і комфортно. Поруч з вами – ваша мама. Тому вам так тепло і добре. Уявіть мамине обличчя, очі, усмішку, лагідні руки, які пестять вашу голівку. Ваша мама найкраща. Вона – тепле сонечко, яке вас зігріває. Відкрийте очі.

Зробимо квітку у техніці оригамі. Який улюблений колір мами? Розмалуйте квіточку тим кольором, щоб зробити мамі приємне. Нехай ваша квітка буде «чарівна». Подаруйте її мамі. Розкажіть мамі, як ви її любите.

- Опрацювання теми «Чому буває вітер» . **Природознавство. 2 клас.**

Вітер – невидимка. Його не можна сприйняти зором, зате можна побачити, як він рухає тіла. Простий вітрячок можна зробити зі щільного паперу у формі квадрата.

- Що таке вітер? Чому виникає вітер? Яку користь приносить вітер?

Вправа «Знайди когось...» (Тема «Смаки і захоплення»). **Основи здоров'я. 2 клас.**

Вчитель: Кожен з вас отримав картку із завданням: поспілкувавшись з однокласниками, знайти, хто має певні захоплення.

Хто отримує задоволення від прогулянок пішки?	Хто вміє грати на музичному інструменті?
У кого є домашня тварина?	Хто любить читати книги?

У чому ці захоплення збігаються з твоїми? У чому відрізняються? Розкажи.

Рефлексія за кольором. Виявлення психоемоційного стану.

Учні визначають свій настрій за кольором на початку уроку, а потім – наприкінці, після роботи над оповіданням «Я хочу сказати своє слово...» В.Сухомлинського.

Порівнюють два почуття.

Чи змінився ваш настрій? Що вплинуло?

Шкала «кольоропису» (за методикою М.Люшера):

Червоний колір м'яких тонів (рожевий, помаранчевий) – радісний, захоплений настрій. Яскраво червоний – нервозний, збуджений стан, агресія;

Синій колір – сумний настрій, пасивність, втома, бажання відпочити;

Зелений колір – активність, бажання бути захищеною;

Жовтий колір – спокійний, пасивний настрій;

Фіолетовий колір – неспокійний, тривожний настрій;
Сірий колір – дитина не розкриває свої можливості, щось її зупиняє;
Чорний колір – зневіра, заперечення, небажання виконувати завдання, усвідомлення того, що її недооцінюють або погано до неї ставляться;
Коричневий колір – колір пасивності, неспокою і невпевненості.

Прийом «Букет настрою».

Результатом роботи над проектом «Весняні квіти – у поезії» є створення поетичного букету із улюблених весняних квітів. У кінці уроку варто провести прийом «Букет настрою». Увазі учнів пропонується із представлених на екрані букетів квітів вибрати один і назвати його колір. Потім розшифровується значення обраного букету:

Жовті квіти – радісний настрій;
Темний букет – сумний настрій;
Зелений букет – душевний настрій;
Букет з блакитними квітами – спокійний настрій;
Червоний букет – активний настрій;
Бузкові квіти – творчий настрій.

Рефлексія «Квітка настрою» (До твору «Квіти – землі окраса». За Ю.Смоличем»). Літературне читання. 2 клас.

Музичний фон: запис «Вальс квітів». Обмін враженнями від прослуханої музики.

Які почуття викликає музика? Який настрій? Яка картина народжується у вашій уяві? Голос яких музичних інструментів ви почули? Якого кольору квітку ви візьмете сьогодні з уроку? Розфарбуйте вашу квітку у будь-який з представлених кольорів. Продемонструйте однокласникам свій настрій. (Розшифровується значення кольору за методикою М.Люшера).

Рефлексія «Ноти» (До твору Л.Глібова «Зимня пісенька»). Літературне читання. 2 клас.

Вчитель: Яку музику ви дібрали б, щоб заспівати «Зимню пісеньку»? (Тривожну, веселу, спокійну, бадьору тощо). Яка музика відповідає вашому настрою зараз?

(На кружечках учні пишуть назву однієї з семи нот, щоб оцінити рівень проведення уроку. Чим вищий звук, тим вища оцінка).

Вправа «Передай емоцію»

За допомогою «смайлика», «пухнастика» передати емоцію сприйняття матеріалу.

Вправа «Кошик ідей»

Учні записують на листочках свою думку про урок, ідеї до проведення наступного, поради однокласникам щодо роботи. Всі листочки кладуться в кошик (мішечок, коробочка), потім вибірково вчителем відповіді зачитуються і обговорюються.

Вправа «На кого я схожий» (Тема «Права дитини»). **Основи здоров`я. 2 клас.**

Діти дають один одному порівняльні характеристики. Наприклад: «Олю, у тебе очі, як зірочки!», «Михайлику, ти сильний, як лев» тощо.

Вправа «Комплімент» (Тема «Наука спілкування»). **Основи здоров`я. 2 клас.**

Діти повертаються один до одного, з ким сидять, витягають вперед руки і з'єднують їх з долонями товариша. За сигналом педагога діти по черзі говорять комплімент один одному. Компліменти не повинні повторюватися. Вимовляється комплімент з посмішкою, треба дивитися в очі дитині, якій він призначається.

Вправа «Пантоміма»(Тема «Наука спілкування»). **Основи здоров`я. 2 клас.**

Учитель демонструє малюнки з різною мімікою облич.

Показати мімікою той стан, який назве вчитель (сум, подив, радість, захоплення, переляк, страх, «живіт болить», «ой, гаряче», «погано чути», «який приємний запах» тощо).

Створення навчального образу

- **(До твору Сашка Дерманського «ВололдарМакуци або пригоди вужа Ониська»).** **Літературне читання. 2 клас.**

Звучить спокійна мелодія.

Вчитель: Зараз ми помандруємо у чарівний світ фантазії. Сядьте зручно, зробіть глибокий вдих, потім – видих, заплющіть очі і розслабтесь. Розслабте обличчя, шию, плечі, руки, ноги, тіло. Уявіть над собою маленьке сонечко. Воно наближається до вас, торкається промінчиками вашої голівки, личка. Зігріває теплом усе ваше тіло.

Літо. Природа радіє. На городі, пригрітий сонечком, пишається золотоголовий красень соняшник. На високому стрункому стеблі яскрава квітка, на якій смачне насіння, скуштувати б усі його хотіли.

Усміхнулося сонечко і попливло далі по високому небу, а соняшник підставляє голівку його золотому промінню.

Погляньте на квіточку. Яка вона гарна! Піднесіть її до обличчя, вдихніть її аромат, помилуйтеся нею. Попросіть квітку сонця стати символом нашого уроку... Розплющіть очі.

- Що ви уявили? Який запах відчували? Якого кольору була квітка? А якої форми? Якою була на дотик? А яка у неї серединка? (Соняшник – символ уроку. У центрі квітки – слово «макуца», а на пелюстках – інші слова для словникової роботи)

• (Тема «Здоров`я , його складові частини»). **Основи здоров`я. 1 клас.**

Вчитель (тримає в руках квітку): Цю чудову квітку я принесла не просто так. Дивіться, яка вона гарна, пахуча, свіжа, здорова. Чи можна так сказати про квітку? Чому? Сьогодні ця квітка буде символом нашого уроку. На пелюстках паперових квіток, які лежать у вас на партах, ми будемо записувати ознаки здоров`я. Що таке здоров`я? Яке воно?

• (До оповідання О.Олеся «Ялинка»). **Літературне читання. 2 клас.**

Вчитель: Сядьте зручно, дихайте спокійно. Уявіть над собою бездонне небо. Десь там у височині ви помічаєте якусь точку. Вона повільно наближається до вас. Ось ви розрізняєте колір точки – зелений. Точка набирає дивної форми і наближається до вас. Та це ж ялинка! Красуня-ялинка – символ Нового року. Відчуйте її запах. Опишіть ялинку.

У вас на партах – вирізані ялиночки. Напишіть на них слова, що у вас асоціюються з ялинкою.

• (Тема «Повноцінне харчування», з використанням матеріалів програми «Абетка харчування»). **Основи здоров`я. 1 клас.**

Звучить спокійна мелодія. На екрані – зображення хмарин, яке далі переходить у зображення планети у вигляді яблука.

Вчитель: Сядьте зручно, заплющіть очі. Я хочу запросити вас у мандрівку на хмаринці. Уявіть, що ви стрибнули на білу, пухнасту хмарину, схожу на м`яку гору з подушок. Відчуйте, як ваші ноги, спина зручно розташувалися на цій великій подушці. Мандрівка починається.

Наша хмаринка повільно піднімається в синє небо. Відчуваєте, як вітерець обвіває ваше обличчя? Тут, високо в небі, все спокійно і тихо.

Ми наближаємось до Планети... Яка гарна вона. Це Планети Корисної їжі. На ній розташовано три країни різного кольору. Що ж це за країна зеленого кольору? Це – Добростравія. Країна синього кольору – Вітамінія, а жовтого кольору – Мінералія.

Відкрийте очі. Відчуйте себе на стільці у класі. Ми повернулися.

Подивіться, як виглядає Планета з розташованими на ній країнами. Чи так ви це собі уявляли? Розкажіть.

• (Тема «Права дитини»). **Основи здоров'я. 2 клас.**

Вчитель: Намалюйте свою долоньку.
Надпишіть, які ви знаєте права дитини.

• (Тема «Частини мови»). **Українська мова. 4 клас.**

Вчитель: Чи чули ви вислів «Знати, як своїх п'ять пальців»? Роздивіться свою руку, свої пальці. Відчуйте тепло рук. Погладьте їх. Вони у вас такі роботящі. Намалюйте свою п'ятірню на аркуші. (Далі – на кожному пальчику підписують назви частин мови).

Кожен пальчик допоможе вам запам'ятати щось цікаве.

Вказівний – іменник, бо маленька дитинка запитує у мами: «Хто це? Що це?» і вказує пальчиком. Він дає імена предметам.

Середній – прикметник. Цей пальчик більший від попереднього, бо до одного іменника можна підібрати багато прикметників.

Безіменний – дієслово. Двом пальчикам важко виконувати роботу, тому до них приєднався третій, а він любить «ходити» на роботу.

Мізинчик – прийменник. Він маленький, як і невеликі слова.

Великий – числівник. Це п'ятий пальчик, який вказує на число.

Тінь від вказівного пальчика – займенник. Це тінь від іменника, той, що стоїть за іменником.

Прислівник – у місці, де не згинається долоня, бо прислівник завжди незмінний.

- (До твору В. Скуратівського «Прощальний листопад»).
Літературне читання. 2 клас.

Вчитель: Сядьте зручно, закрийте очі. Я запрошую вас на прогулянку в осінній парк. Уявіть, як ми ідемо алеєю, а під ногами шурхотить опале листя. Вдихніть його аромат. Це – аромат осені. А це що? Згори, наче літачок, летить пожовклий листочок клена. Підхопимо його на льоту. Відчуйте, який він на дотик. Візьмемо його з собою у клас. Відкрийте очі. Попросимо листочок бути сьогодні у нас на уроці.

(У дітей на партах – паперові листочки. На них учні записуватимуть різні назви листопада).

- (До твору А.М`ястківського «Неня»). **Літературне читання. 2 клас.**

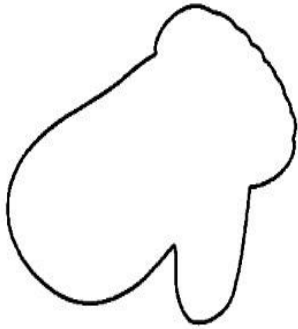
Вчитель: Дітки, сьогодні холодний осінній день. Але зараз ми зігріємось. Не вірите? Тоді закрийте оченята. Дихайте спокійно, розслабтеся. Відчуйте, як вам стає тепліше. Це сонечко своїм промінням зігріває ваші голівки, ручки. Потягніться за промінцями, ухопіть їх ручками . Відчуваєте, які вони теплі? Помахайте сонечку рукою, запросіть його до нас. Відкрийте очі. (У вчителя – малюнок Сонечка). Ми у класі і символом нашого уроку є Сонечко.

Пригадайте прислів`я про те, що на сонечку – тепло, а біля кого дитині добре? Так, біля мами. Мама – це наше сонечко на землі. (На промінцях сонечок, які є у кожного на парті, діти записуватимуть слова: неня, матінка, матуся, мама, ... або, як варіант, яка мама?)

- (До української народної казки «Рукавичка»). **Літературне читання. 2 клас.**

Вчитель: Я принесла сьогодні у клас рукавичку. Як ви думаєте, чому? Візьміть її у руки. Яка ця рукавичка? Розкажіть. (Тепла,

хутряна, маленька, ...). Ця рукавичка – чарівна. Бо вона дала прихисток лісовим звірятам.

(Під час аналізу тексту дати завдання діткам обвести свою долоньку, намалювавши рукавичку. На рукавичці записати усіх звірят, які там оселилися. Можна запропонувати дітям розіграти казку з допомогою настільного театру, що допоможе передати характер дійових осіб у русі).

• (Тема: «Зимові явища у природі»). Природознавство. 2 клас.
Створення зони комфортного мислення. (Звучить музика)

Вчитель: Закрийте очі. Розслабтеся. Уявіть, що ви в зимовому лісі. Повіває легенький вітерець. Він здуває з дерев та кущів легесенькі сніжинки. Морозець пощипує щічки. Падає сніжок. Ви відчуваєте спокій і прилив енергії. З неба посипалися пухнасті сніжинки. Вони кружляють з вітром у дивовижному танці, безшумно вкриваючи все довкола. Ось одна із сніжинок більшає і летить просто до вас. Яка вона красива! Дивна, ажурна, справжня зимова красуня. Донечка Зими. На своїх промінчиках вона несе нам ознаки матінки-Зими: сніжна, холодна, морозна, біла, красива, ... Сніжинка упала вам на руку і ви намагаєтесь роздивитися її. Яка вона цікава! У неї шість промінців. Але що це? Сніжинка потихеньку тане і перетворюється на краплину води... Не засмучуйтеся. Вона не зникла. Глибоко вдихніть і повільно видихніть. Ми повертаємося у клас. Відкрийте очі.

- Що відчували, слухаючи музику? А коли сніжинка опустилась вам на рукав? Що хотілося зробити? Чому сніжинка розтанула? Сніжинка – це та ж вода, але надзвичайно гарно вирізьблена майстром-морозом. Найдрібніші частинки води – молекули – також мають шестигранну форму. Як тільки виникає кристалик, молекули води збираються в його кутиках і поступово замерзають, наростаючи у вигляді ажурних гілочок.

- (Тема: «Вправи і задачі на засвоєння таблиць додавання і віднімання числа 3»). **Математика. 1 клас.**

Створення зони комфортного мислення. (Звучить музика).

Закрийте очі. Розслабтеся. Уявіть, що ви у зимовому лісі. Повіває вітерець. Дереву стоять у зимовому вбранні. Із-за ялинки вийшов сніговичок. Він маленький, смішний. Складається із трьох снігових куль: нижня – найбільша, а верхня – найменша. Спочатку сніговичок пішов ліворуч, потім повернув праворуч. Простежте очима, куди пішов сніговичок. Підніміть очі догори і подивіться на синє небо, з якого сипляться пухнасті сніжинки.

Відкрийте очі. Подивіться: гість на нашому уроці – Сніговичок. З яких геометричних фігур складається Сніговик? Скільки має кругів?(3).

- (Тема: «Змінювання прикметників за числами у сполученні з іменниками»). **Українська мова. 3 клас.**

Створення зони комфортного мислення, образу уроку.

Закрийте очі. Сядьте зручно. Зробіть глибокий вдих. Уявіть себе на березі річки. Весна. Тепло. Яскраво світить сонце. На березі верба похилила свої віти і полоще їх у воді. Верба запрошує вас до себе у гості. Вона звертає вашу вагу на свій цвіт. Цвіт верби – прекрасне і зворушливе диво природи.

Ось на першій гілці на котиках видніється слово «зелений» із закінченням –и, на другій гілці – слово «зелена» із закінченням –а, на третій гілці – слово «зелене» із закінченням –е... Подивіться на вербу. Це найулюбленіше дерево в Україні. Вздовж річки росте багато верб і на їх верхівках видніється слово «зелені» із закінченням –і.

Подякуйте вербі за гостинність. Вона підказала вам як змінюються прикметники за числами. Ми повертаємось на урок.

(Малювання образу, нанесення навчального матеріалу).

Вправи для гармонізації роботи обох півкуль головного мозку

Гімнастика мозку

1. Вправа «Вісімка».

Однією рукою малюємо горизонтальну вісімку, потім обома руками разом.

2. Вправа.

Ліва рука тягнеться вгору немовби для відповіді, права в кулаці під нею; потім поміняти руки.

3. Вправа.

Права рука – на носі, ліва – на правому вусі; потім поміняли: ліва рука – на носі, права – на лівому вусі; кілька разів повторити вправу.

4. Вправа «Гребінка».

Розчесати волосся, проводячи по голові подушечками пальців.

5. Вправа «Цвях».

Подушечками пальців постукувати по всіх кістках черепа.

6. Масаж вушних мушель.

Візьміться руками за вуха так, щоб великий палець був з тильної сторони вуха, а інші пальці – попереду. Масуйте мочки вух, потім усю мушлю. Наприкінці вправи розтерти вуха руками. Повторити 4 рази.

7. Вправа «Колечко».

По черзі і якнайшвидше перебирати пальці рук, поєднуючи в кільце з великим пальцем послідовно вказівний, середній і т.д. Спроба виконується в прямому і зворотному (від мізинця до вказівного пальця) порядку. Спочатку вправа виконується кожною рукою окремо, потім відразу двома руками.

8. Вправа «Кулак – ребро – долоня».

Дитині показують три положення руки на площині столу, послідовно змінюючи. Долоня на площині, долоня, стиснута в кулак, долоня ребром на площині столу, розпрямлені долоні на площині столу. Дитина виконує спробу разом з учителем, потім по пам'яті протягом

8-10 повторень моторної програми. Спроба виконується спочатку правою рукою, потім – лівою, потім – двома руками разом. При засвоєнні програми або при труднощах у виконанні педагог пропонує дитині допомагати собі командами («кулак – ребро – долоня»), вимовленими вголос або про себе.

9. Вправа «Лезгинка».

Ліву руку складіть в кулак, великий палець відставте убік, кулак розгорніть пальцями до себе. Правою рукою прямою долонею в горизонтальному положенні доторкніться до мізинця лівої. Після цього одночасно змініть положення правої і лівої рук. Повторити 6-8 разів. Домагайтеся високої швидкості зміни положень.

10. Вправа «Вуха – ніс».

Лівою рукою візьміться за кінчик носа, а правою рукою – за протилежне вуха. Одночасно відпустіть вуха і ніс, плесніть в долоні, змініть положення рук «з точністю до навпаки».

11. Вправа «Змійка».

Схрестіть руки долонями одна до одної, зчепіть пальці в замок. Виверніть руки до себе. Рухайте пальцем, який вкаже вчитель. Палець повинен рухатися точно і чітко. Торкатися пальця не можна. Послідовно у вправі повинні брати участь всі пальці обох рук.

12. Вправа «Дзеркальне малювання».

Покладіть на стіл чистий аркуш паперу. Візьміть в обидві руки по олівцю або фломастеру. Почніть малювати одночасно обома руками дзеркально – симетричні малюнки, літери. При виконанні цієї вправи відчуєте, як розслабляються очі і руки. Коли діяльність обох півкуль синхронізується, помітно збільшиться ефективність роботи всього мозку.

13. Вправа «Енергізатор».

Сядьте за стіл і покладіть руки таким чином, щоб пальці були спрямовані одні до одних. Опустіть голову лобом на стіл. Поза має бути зручною. На вдосі починайте піднімати лоб, голову, шию і верхню частину спини. Груді і плечі мають бути розвернуті і розслаблені. Зробіть кілька плавних кругових рухів головою від плеча до плеча. Опускати голову у тій самій послідовності.

14. Вправа «Бадьорість за одну хвилинку».

- 1) Руки. Швидко потерти одні об одних пальці долонь.
- 2) Щоки. Швидко потерти щоки вверх-вниз.
- 3) Вуха. Потерти вуха.
- 4) Голова. Побарабанити кінчиками пальців по голові.
- 5) Плечі. Стиснути руки в кулак. Енергійно погладжувати внутрішню і зовнішню сторони передпліччя.
- 6) Шия. Обережно погладити шию спереду. Потім погладити шию позаду, з боків, зверху вниз.
- 7) Потилиця. Натиснути на потиличну впадину, порахувати до трьох, відпустити і погладити.
- 8) Ноги. Розкритою долонею поплескати по ногах.

Усі вправи мають проводитись в емоційно комфортній, доброзичливій обстановці, якщо є можливість – під спокійну музику.

Зміст

Вступ	3
Методи, прийоми розвитку творчої особистості дитини засобами гармонізації логічного і образного мислення.....	4
Вправи для гармонізації роботи обох півкуль головного мозку. Гімнастика мозку.....	26
Список використаних джерел	29

Список використаних джерел

1. Богосвятська А.І. Як зробити смачний, ароматний, кольоровий урок літератури. – Львів.: Норма, 2015. – 136 с.
2. Богосвятская А.И. Биоадекватные уроки этики и внеклассные мероприятия. Методическое пособие. – Севастополь, 2013. – 114 с.
3. Інноваційні технології в початковій школі / Автори-упорядники: В.П.Телячук, О.В.Лесіна. 2-ге вид. – Х.: Вид. група «Основа», 2008. – 233 с. – (Серія «Педагогічні інновації. Майстерня»).
4. Інтерактивні технології навчання у початкових класах / Авт.-упор. І.Дівакова. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 52 с.
5. Кашуба Е.И. К 31 Биоадекватный метод на уроках словесности. Полтава – Севастополь, 2013г. – 141 с.
6. Пристінська М. Індивідуальні психофізіологічні особливості школярів // Початкова освіта. – 2014. - №3 (723). – С.4 – 10.

